

لزوم تضمین اعتبارات و فعال‌سازی خطوط تجاری و اعتباری، پرداخت تسهیلات ارزی و گسترش روابط بین‌المللی و مناسبات سیاسی و تجاری با سایر کشورها به منظور تسهیل حضور تولیدکنندگان ایرانی در بازارهای بزرگ دنیا از مواردی هستند که بازنگری کلی در آنها می‌تواند در توسعه و شکوفایی صادرات مؤثر باشد. حرکت به سمت تولیدات تخصص‌محور و دانش‌محور، معرفی کالا و توانایی ایرانی در بازارهای جهان، رشد و گسترش اطلاع‌رسانی مبانی بازاریابی، حمایت و آموزش

تولید، بسته‌بندی، حمل، بازاریابی و عرضه محصول، حرکت به سمت استانداردهای تولید و تلاش در جهت تنظیم رژیم تجاری جهت پیوستن به WTO از مهمترین اقدامات دیگری است که در این زمینه حایز اهمیت است. متأسفانه در برخی جنبه‌های ساختاری تجارت، مانند تجارت الکترونیک با ضعف‌های فراوانی مواجه هستیم و این در حالی است که بازارهای امروز دنیا به تسخیر تجارت الکترونیک درآمده‌اند. خوشبختانه اقداماتی در راستای توسعه این بحث در کشور صورت

گرفته است که ایران‌کد - که از دستاوردهای سال‌های اخیر دولت می‌باشد - از آن جمله است. این سیستم می‌تواند کلیه اطلاعات مربوط به کالا را در خود جای دهد. کاهش هزینه‌های خرید، انبارداری و بازاریابی، حذف یا کاهش احتمال تقلب در تولید و فروش، تحقق حقوق مصرف‌کننده و رواج تجارت الکترونیک از جمله مزایای این طرح محسوب می‌شوند. حذف واسطه‌ها و کاهش هزینه مبادله در کنار جلوگیری از قاچاق کالا از دیگر آثار ایران‌کد است. ■

رشد تجارت خارجی ایران

اندر احوال شرکا

از لحاظ اقتصادی - تجاری اکثر شرکای ایران قدرتمندتر از ما به نظر می‌رسند! چرا؟

مطابق آمار ارایه شده سازمان توسعه تجارت، برگرفته از آمار کارشناسی شده گمرک جمهوری اسلامی ایران، طی فاصله سال‌های ۸۰ تا ۸۷ شاهد رشد ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی هستیم، به طوری که درصد تغییرات این رقم در سال ۸۶ و ۸۷ نسبت به سال ۸۰ در حدود ۲۶۱ و ۳۳۲ درصد بوده است. طبق اطلاعات و آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی کشور در سال ۸۶ در حدود ۱۵ هزار و ۱۷۲ میلیون دلار بوده است که این رقم در مقایسه با رقم ۴ هزار و ۲۰۴ میلیون دلاری سال ۸۰ نشان از رشد قابل توجه این بخش دارد. حرکت به سمت اصلاح ساختاری

صادرات محصولات غیرنفتی و اصلاحات صورت گرفته در سیستم گمرک، اعم از تشویق به امر صادرات، کاهش موانع صادراتی، اعطای جواز صادراتی، افزایش میزان صادرات به کشورهایی نظیر عراق و افغانستان به عنوان بازارهای تازه وارد منطقه در کنار حمایت‌های اعتباری و بیمه‌ای صندوق ضمانت صادرات - که در سال ۸۷ نسبت به ۸۶ و پیش از آن معادل ۱۴۰ درصد رشد داشته است - از دلایل عمده رشد صادرات در خلال این سال‌ها محسوب می‌شوند. نگاهی به ۱۰ کشور اول طرف تجاری جمهوری اسلامی ایران از لحاظ حجم مبادلات تجاری در سال ۸۶ نشان می‌دهد که بیشترین میزان مبادلات

طی این سال‌ها با کشور امارات عربی متحد و به ارزش تقریبی ۱۳ هزار و ۵۷۹ میلیون دلار صورت گرفته که با احتساب حدود ۲ میلیارد دلار صادرات به این کشور، وارداتی بیش از ۱۱ هزار و ۵۰۰ میلیون دلار را می‌توان طی این سال از کشور امارات متصور بود. علاوه بر امارات، در رده‌بندی ده کشور برتر طرف تجاری ایران، کشورهای عراق، چین، ژاپن، هند، کره، ترکیه، ایتالیا، افغانستان و آلمان به ترتیب رتبه‌های دوم تا دهم را از نظر ارزش صادرات به خود اختصاص داده‌اند که البته با توجه به نقش واردات در محاسبه حجم کل مبادلات تجاری، رتبه‌بندی این کشورها از منظر میزان مبادلات تجاری متفاوت خواهد بود. در این راستا و بر اساس رتبه‌بندی واردات، کشورمان پس از امارات بیشترین میزان واردات را از آلمان با بیش از ۵ هزار و ۵۰۰ میلیون دلار و چین با حدود ۴ هزار میلیون دلار داشته است.

گفتنی است صادرات صنعتی کشور در سال ۸۶ به لحاظ وزن و ارزش به ۲۱/۹ میلیون تن و ۱۱/۶ میلیارد دلار رسیده است که نسبت به سال قبل از آن به ترتیب با رشدی معادل ۱۳ و ۲۰/۱ درصد همراه بوده است. در این سال، سهم صادرات صنعتی از کل صادرات غیرنفتی به لحاظ وزن و ارزش به ترتیب به ۶۸/۱ و ۷۵/۸ درصد رسیده است.

بخش خارجی اقتصاد ایران در سال ۸۶ در نتیجه روند رو به تزاید صادرات غیرنفتی از عملکرد مثبتی برخوردار بود. در عین حال، تشدید شرایط بین‌المللی نظیر تحریم‌های

وضعیت تجارت خارجی کشور

عنوان	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶ مقدماتی	۱۰ ماهه ۸۶	۱۰ ماهه ۸۷	تغییرات ۸۷-۸۶
تراز بازرگانی	۴,۴۳۰	۵,۶۵۳	۲۱,۲۸۱	۲۶,۰۳۵	۴۰,۸۱۹	۳۳,۳۲۹	۳۲,۵۶۸	-۲/۳
صادرات کل	۳۳,۹۹۱	۴۳,۸۵۲	۶۴,۳۶۶	۷۶,۰۵۵	۹۷,۴۰۱	۷۸,۳۷۱	۹۰,۴۷۰	۱۵/۴
نفت و گاز	۲۷,۳۵۵	۳۶,۳۱۵	۵۳,۸۲۰	۶۲,۰۱۱	۸۱,۷۶۴	۶۵,۳۷۱	۷۴,۹۹۲	۱۴/۷
صادرات غیرنفتی	۶,۶۳۶	۷,۵۳۷	۱۰,۵۴۶	۱۴,۰۴۴	۱۵,۶۳۷	۱۳,۰۰۰	۱۵,۴۷۸	۱۹/۱
واردات	۲۹,۵۶۱	۳۸,۱۹۹	۴۳,۰۸۵	۵۰,۰۲۰	۵۶,۵۸۲	۴۵,۰۴۲	۵۷,۹۰۲	۲۸/۶

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از گمرک جمهوری اسلامی ایران

شرکای تجاری ایران

شرکای عمده	صادرات سال ۱۳۸۷		صادرات سال ۱۳۸۶		درصد تغییرات صادرات		واردات سال ۱۳۸۷		واردات سال ۱۳۸۶		درصد تغییرات واردات	
	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش
شورای همکاری خلیج فارس GCC	۱,۸۱۹	۲,۹۴۶	۱,۹۲۳	۳,۰۴۸	-۱۵	-۳/۳	۱۱,۰۲۵	۱۳,۹۰۳	۱۲,۰۲۹	۱۲,۴۳۰	-۸	۱۲
اتحادیه اروپا	۱,۱۱۹	۱,۷۰۴	۱,۹۲۳	۱,۹۲۰	-۵/۹	-۱۱/۳	۸,۹۸۸	۱۵,۹۴۱	۸,۸۳۸	۱۵,۱۹۱	۲	۵
سازمان همکاری اقتصادی ECO	۲,۸۱۲	۲,۱۷۵	۲,۹۸۲	۲,۲۵۷	-۵/۷	-۳/۶	۳,۳۰۰	۲,۹۳۹	۳,۲۴۳	۲,۴۶۴	۲	۱۹
کشورهای مشترک المنافع CIS	۱,۵۴۳	۱,۵۱۰	۱,۵۷۰	۱,۵۲۱	-۱/۷	-۰/۷	۳,۵۷۸	۲,۶۴۳	۳,۶۷۰	۲,۱۴۵	-۲	۲۳
کشورهای عضو همکاری جنوب شرق آسیا ASEAN	۱,۲۴۳	۹۰۷	۷۶۸	۴۶۵	۶۱/۸	۹۵/۱	۱,۷۳۶	۱,۸۷۶	۲,۰۸۹	۱,۸۱۸	-۱۷	۳

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از گمرک جمهوری اسلامی ایران

سازمان‌های بین‌المللی - از بابت دسترسی به

ابزارهای مالی و بانکی بین‌المللی - منجر به کند شدن روند تأمین مالی شرکت‌های تولیدی و در نتیجه افزایش هزینه واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای گردید. از طرفی، تکیه بر منابع داخلی تأمین مالی منجر به افزایش کسری حساب سرمایه کشور شد، چراکه بخش قابل توجهی از درآمدهای ارزی کشور صرف تأمین نیازهای وارداتی می‌شد. مضاف بر این، کاهش حجم تجارت جهانی کالاها و خدمات در این سال نشان از بروز رکودی محتمل را در اقتصاد جهانی به همراه داشت که این اتفاق، سرانجام در سال ۲۰۰۸ میلادی به وقوع پیوست. آمارهای صندوق بین‌المللی پول مبین این حقیقت است که رشد تجارت جهانی در سال ۲۰۰۶ در حدود ۹/۲ درصد بوده که این رقم در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ به ترتیب به ۶/۸ و ۴ درصد تنزل یافته است و در حال حاضر پیش‌بینی می‌شود میزان حجم تجارت جهانی در سال ۲۰۰۹ در حدود ۱/۲ درصد کاهش یابد.

در کشور ما طی سال‌های ۸۱ تا ۸۳ نسبت واردات کالا به محصول ناخالص داخلی در حال افزایش بود که این نسبت از سال ۸۳ به بعد روندی کاهشی را در پیش گرفت تا جایی که در سال ۸۶ با ۲/۸ درصد کاهش نسبت به سال ۸۵ به رقم ۱۹/۸ درصد رسید. گفتنی است این نسبت در سال ۸۷ به رقم ۱۷/۱۶ درصد رسید که نشان‌دهنده کاهش سهم واردات از محصول ناخالص داخلی و در تداوم روند رو به کاهش این نرخ از سال ۸۳ تاکنون است. در عین حال نسبت صادرات غیرنفتی

به محصول ناخالص داخلی که در فاصله سال‌های ۸۱ تا ۸۴ روندی رو به افزایش داشته از سال ۸۴ به بعد به صورتی ملایم، روندی کاهشی را تجربه کرده است که این امر مبین این واقعیت است که صادرات در کشور ما به تناسب افزایش محصول ناخالص داخلی، افزایش نیافته است. گفتنی است این نسبت در سال ۸۷ به ۲۹/۸ درصد رسیده است و انتظار می‌رود با شرایط حاکم بر جهان، این میزان در سال ۸۸ همچنان نزولی می‌باشد.

با نگاهی به آمارهای سال ۸۷ و مقایسه آن با اطلاعات سال ۸۶ در می‌یابیم، اگرچه صادرات محصولات غیرنفتی در این سال با ۱۸/۱ درصد رشد مواجه بوده است، اما روند رو به تزاید واردات در سال‌های اخیر که همواره رشد تصاعدی را تجربه کرده است منجر به منفی شدن تراز بازرگانی سال ۸۷ نسبت به ۸۶ شده است (۲/۳- درصد). بر این اساس نرخ رشد واردات کشور طی سال‌های ۸۳ تا ۸۶ به ترتیب برابر با ۲۹/۲۲، ۱۲/۷۹، ۱۶/۰۹ و ۸/۵ درصد بوده که این نرخ در سال ۸۷ به ۵/۲ درصد رسیده است. بر اساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، در سال ۸۷ مقدار ۳۲ میلیون و ۹۱۴ هزار تن انواع کالاهای غیرنفتی به ارزش ۱۸ میلیارد و ۱۴۶ میلیون دلار از مرزهای کشور خارج و به کشورهای طرف تجاری ایران صادر شده است. بر اساس آمار مذکور، این میزان در مقایسه با سال گذشته، رشدی معادل ۱۸/۱ درصد را به لحاظ ارزش محصولات صادراتی نشان می‌دهد. گفتنی است بیشترین میزان صادرات محصولات در این سال

به ترتیب به کشورهای عراق، امارات عربی متحد، چین، هند، کره، ژاپن، افغانستان، ترکیه، بلژیک و عربستان صورت گرفته است. با مقایسه عملکرد صادرات کالاهای غیرنفتی و با توجه به اهداف پیش‌بینی شده برای سال ۸۷ و طی برنامه چهارم توسعه باید گفت که اهداف برنامه‌های مذکور تا میزان ۱۵۷ درصد محقق شده‌اند که این میزان در مقایسه با میزان تحقق اهداف در سال ۸۶ که رقمی معادل ۱۴۷ درصد را نشان می‌داد، نشان از رشد روزافزون میزان صادرات و پیشی گرفتن از اهداف مدنظر برنامه دارد.

تراز شرکا

تفکیک گروه‌های اقتصادی در سال ۸۷ و مقایسه این آمار با اطلاعات سال ۸۶ که توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران منتشر شده است، متأسفانه مبین نوعی تغییر ترکیب قاره‌ای و منطقه‌ای صادرات محصولات کشورمان است. با نگاهی به این آمار درمی‌یابیم که از لحاظ ارزش محصولات صادراتی، در اکثر گروه‌های اقتصادی - به جز کشورهای عضو همکاری جنوب شرق آسیا (ASEAN) - صادرات کشورمان نسبت به سال ۸۶ روندی نزولی را شاهد بوده است که این امر از دو جنبه تحریم‌های هسته‌ای - به خصوص در مناطقی چون اتحادیه اروپا - و یا بحران جهانی قابل تأمل است. تمام تحلیل‌ها و ارزیابی‌های فوق حکایت از ضعف صادرات در کشور دارد که امید است با سیاست‌های مأخوذه جدید، نقاط ضعف موجود مرتفع شوند و در آینده‌ای نه‌چندان دور شاهد شکوفایی در این عرصه مهم اقتصادی باشیم.

نگاهی به آمار کشورهای طرف تجاری جمهوری اسلامی ایران و مطالعه روند مبادلات دو طرف، مبین این حقیقت است که در فاصله سال‌های ۸۰ تا ۸۶ همواره تراز تجاری غیرنفتی ایران منفی بوده است. به عبارت دیگر طی سال‌های مزبور، همواره در تعاملات تجاری با این کشورها، بیش از آن که صادرکننده باشیم، واردکننده

محصولات آنان بوده‌ایم که متأسفانه این رقم طی سال‌های مذکور روندی رو به افزایش داشته است. با رتبه‌بندی ۱۰ شریک تجاری ایران بر اساس ارزش صادرات محصولات ایرانی به کشورهای مذکور، درمی‌یابیم که روند تراز تجاری ایران در این سال‌ها - به خصوص با فراز و نشیب‌هایی که در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی رخ داده است - همواره ترکیب کشورهای برتر طرف تجاری ایران را با تغییر مواجه کرده است. نکته حایز اهمیت آن است که امارات متحد عربی، تنها کشور طرف

نسبت‌های تجاری ایران به محصول ناخالص داخلی

متغیر	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷
واردات	۲۲/۴	۲۴/۱	۲۳/۰	۲۲/۶	۱۹/۸	۱۷/۱
صادرات	۲۵/۷	۲۷/۶	۳۴/۳	۳۴/۳	۳۴/۱	۲۹/۸
تراز حساب جاری	۰/۶	۰/۹	۸/۹	۹/۲	۱۱/۹	۸/۴
صادرات غیرنفتی	۵/۰	۴/۷	۵/۶	۶/۳	۵/۵	۵/۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تراز تجاری غیرنفتی ایران با برخی کشورهای طرف مبادله در جهان

سال	امارات عربی متحد	آلمان	ژاپن	ایتالیا	هند	چین	عراق	آمریکا	عربستان
۸۰	-۹۵۰,۵۷۰	-۱,۴۷۷,۶۶۳	-۱,۰۴۰,۵۲۹	-۸۳,۷۹۲	-۳۷۳,۲۸۲	-۶۷۱,۹۴۶	۱۲۲,۲۹۹	۳۴,۴۹۷	-۱۵۳,۹۴۰
۸۱	-۱,۳۷۳,۰۱۶	-۳,۴۶۳,۱۱۸	-۴۷۱,۶۲۰	-۱,۳۳۰,۷۷۲	-۵۲۷,۰۸۳	-۷,۶۸۱,۳۳۱	۱۹۹,۵۷۷	۶۴,۷۴۰	-۲۴۱,۴۱۱
۸۲	-۲,۵۶۵,۸۰۱	-۲,۶۶۶,۵۲۹	-۶۳۶,۱۹۸	-۱,۵۰۶,۲۵۴	-۵۸۶,۲۳۵	-۱,۳۲۹,۸۷۷	۴۹۲,۶۵۸	۸۰,۸۶۲	-۲۱۷,۲۸۴
۸۳	-۴,۸۴۱,۱۳۶	-۴,۱۴۴,۹۸۰	-۶۰۶,۳۲۶	-۲,۱۲۱,۹۷۵	-۷۴۷,۸۸۰	-۱,۶۹۵,۴۸۱	۳۴۴,۳۲۱	۲۲,۹۶۸	-۳۶۳,۳۸۷
۸۴	-۶,۱۲۸,۲۲۲	-۴,۷۹۱,۱۲۶	-۷۷۱,۳۵۰	-۲,۱۱۲,۴۵۱	-۳۴۹,۹۲۰	-۱,۶۳۰,۱۱۴	۱,۲۱۵,۸۰۱	۷,۰۵۴	۱۳,۴۹۲
۸۵	-۷,۶۱۲,۷۰۰	-۴,۶۹۹,۱۷۸	-۲۵۱,۶۸۰	-۱,۰۷۰,۹۸۱	-۶۰۲,۲۰۴	-۱,۵۵۸,۳۳۶	۱,۷۵۵,۸۳۳	-۱,۴۱۳	-۲۴۵,۱۴۳
۸۶	-۹,۳۴۲,۵۷۹	-۴,۹۵۴,۸۰۲	-۳۹۸,۸۷۷	-۱,۳۸۲,۸۱۱	-۶۱۹,۹۷۱	-۳,۰۴۶,۹۰۳	۱,۷۲۶,۱۶۹	-۸۲,۵۰۱	-۱۹۰,۰۴۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از وزارت بازرگانی و سازمان توسعه تجارت

تجاری ایران است که در خلال سال‌های

اخیر در زمینه تراز تجاری آن همواره روند منفی رو به افزایشی را طی کرده‌ایم؛ اگرچه این رشد از سال ۸۳ به بعد شیب ملایم‌تری به خود گرفته است. این امر مبین حجم انبوهی از کالاهای وارداتی است که در سال‌های اخیر از امارات وارد کشور شده است. نکته جالب توجه در این بین، رشد روز افزون صادرات کشورمان به نسبت واردات به ایالات متحد آمریکا است که اگرچه در فاصله سال‌های ۸۰ تا ۸۳ از نرخ صعودی برخوردار بوده، اما پس از آن با تغییراتی نامتعارف و نزولی به یکباره از رقم ۸۰ میلیون و ۸۶۲ هزار دلار در سال ۸۲ به ۸۲ میلیون و ۵۰۱ هزار دلار در سال ۸۶ رسیده است که این کاهش شدید

می‌تواند به دلیل ممنوعیت تجاری شرکت‌های آمریکایی در صادرات محصول به ایران باشد؛ هرچند منفی شدن تراز می‌گوید که صادرات شرکت‌های آمریکایی بیشتر از واردات ایران شده است. در میان کشورهای طرف تجاری کشورمان، عراق به عنوان یکی از موفقیت‌های بزرگ تجاری خارجی ایران محسوب می‌شود، چراکه تا پیش از سقوط حکومت صدام، روابط تجاری ایران با این کشور مسلمان بسیار محدود بود. گفتنی است میزان صادرات کشورمان به عراق در سال ۸۶ در حدود یک میلیارد و ۷۲۰ میلیون دلار و در سال ۸۷ معادل ۲ میلیارد و ۵۶۶ میلیون دلار بوده است. ■

بین‌المللی تحلیل برده است، در صورتی که تقسیم کار بین‌المللی و صدور کالاهای صنعتی مزیت‌دار و واردات کالاهایی که در تولید آن مزیت نداریم، می‌تواند نقش و سهم کشور را در عرصه‌های بین‌المللی پررنگ کند.

به اعتقاد کارشناسان، سیاست‌گذاری در جهت به فعلیت رسیدن مزایای نسبی بالقوه، حفظ و تقویت مزایای بالفعل موجود، توجه به صادرات به صورت نظام‌مند و همه‌جانبه و ایجاد شفافیت در مقررات، رویه‌ها و سازوکارهای مربوط به توسعه صادرات غیرنفتی از جمله خط مشی‌های موجود در این روند محسوب می‌شوند. بدون تردید استفاده از همه ظرفیت‌های نظام برای کسب شایسته از سهم بازار در منطقه و جهان در کنار آموزش فنون جدید بازاریابی می‌تواند به توسعه این امر بی‌انجام؛ کما این که در این راستا لازم است تا نسبت به کاهش موانع و زمینه‌سازی برای اجرای هدفمند صادرات در راستای دستیابی به افق ۱۴۰۴ اقداماتی مقتضی صورت پذیرد.

متأسفانه وقوع بحران جهانی به همان شدت که کشورهای بزرگ صنعتی دنیا را تحت‌الشعاع خود قرار داده، روی اقتصاد غیرصنعتی ایران نیز اثر گذاشته است و جالب آن که کانال اصلی تأثیر این بحران بر اقتصاد ایران، آفت شدید درآمدهای نفتی بوده است. تابستان گذشته اوج درآمدهای کشورهای نفتی دنیا بود و در شرایطی که تقاضای روز افزون نفت را در کشورهای دنیا شاهد بودیم، بحران مسکن آمریکا این روند را متوقف کرد و در کوتاه مدت، قیمت نفت از رقمی بالاتر از ۱۴۰ دلار در هر بشکه به حتی زیر ۴۰ دلار رسید. این آفت یکصد دلاری در کمتر از ۵ ماه بهترین مدعا بر غیرقابل اعتماد بودن درآمدهای نفتی است. نتیجه دیگر این شرایط، کاهش روز افزون قیمت کالاها در کشورهای بحران‌زده است؛ دقیقاً نقطه عکس این ماجرا افزایش میزان کسری بودجه در کشور ما به دلیل آفت درآمدهای ارزی بود که این امر به افزایش قیمت محصولات تولیدی و آفت توان رقابتی محصولات ایرانی منجر شد. ■

اقتصاد غیرنفتی

راهی برای توسعه

راهکارهایی از شوک‌های مؤثر جهانی، جدایی از اتکا به درآمدهای شوک‌گریز است. توسل به صادرات راه را برای ضربه‌گیری بحران‌ها هموار می‌کند.

چنان که کشورهای جنوب شرق آسیا در کوتاه زمانی توانستند به این قابلیت دست یابند، اما مسیر دستیابی به قدرت رقابت در عرصه‌های بین‌المللی و کسب سود از تجارت، مستلزم افزایش درآمدها و کاهش هزینه‌ها در جهت کاهش قیمت تمام شده محصول تولیدی است، چراکه مانع اصلی صادرات، بالا بودن قیمت تمام شده کالا است که هر ساله ۲۰ تا ۳۰ درصد نیز بر آن افزوده می‌شود؛ در حالی رقم اصلی و استاندارد جهانی این میزان افزایش ارزش، بیش از ۲ تا ۳ درصد نیست، لذا طبیعی است که قدرت رقابت محصول به شدت آفت کند. در این راستا، بحث مدیریت هزینه‌های تولید و حمایت‌های دولت در مباحث هزینه‌ای تا رسیدن به خودکفایی در بهره‌وری و دستیابی به مرز بازدهی صعودی در تولید از طریق تقویت ساختارهای بازاریابی، حمل و نقل، بسته‌بندی، تبلیغات در نمایشگاه‌های خارجی، کاهش هزینه‌های ثبت محصول، تنوع زیرساخت‌های صادراتی نظیر پایانه‌ها و اسکله‌های صادراتی و اطلاع‌رسانی و تحقیقات از مهمترین موارد قابل اشاره است. با توجه به اهمیت توسعه صادرات غیرنفتی که بارها بر آن تأکید شده است، نباید فراموش کنیم که رسیدن به اهداف برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه صادرات، بایدحایی را می‌طلبد که این امر را نباید از نظر دور داشت، در غیر این صورت، ناکامی‌های گذشته در دستیابی به سرمایه‌های ملی برای توسعه و رشد اقتصاد کشور همچنان پابرجا خواهند بود.

متأسفانه عادت به صادرات مواد اولیه که قاعدتاً باید در تولید مورد استفاده قرار گیرند و واردات مواد تولیدی، روز به روز توان اقتصادی کشور را در عرصه‌های

روند رو به رشد رقابت جهانی در عرصه‌های اقتصادی و اتکای نگران‌کننده کشور به درآمدهای نفتی، لازمه تنوع‌سازی را در اقتصاد، بیش از پیش گوشزد می‌کند. در این راستا، آنچه در وهله اول به عنوان راه‌حل این امر به نظر می‌رسد، توسعه بخش خصوصی و افزایش ارتقای کیفی و کمی صادرات محصولات غیرنفتی است. آمارها مبین این حقیقت هستند که بیش از ۹۰ درصد کشورهای جهان، بودجه و درآمدهای بودجه‌ای خود را بر مبنای صادرات محصولات غیرمعدنی تنظیم می‌کنند که این امر، منجر به ثبات اقتصادی این کشورها در مقابل نوسانات و شوک‌های مختلف اقتصادی می‌شود. در عوض، بیشتر اقتصادهای متکی به درآمد منابع زیرزمینی - مانند ایران و سایر کشورهای حوزه خلیج فارس - بی‌نیاز از درآمدهای صادراتی، تنها به نفت و رونق و رکود قیمت‌های آن توجه دارند. البته نباید تلاش‌های دولت را در زمینه رونق صادرات غیرنفتی کشور نادیده گرفت. در این راستا، برنامه‌های توسعه‌ای و اسناد ملی و منطقه‌ای که راهبردهای توسعه صادرات غیرنفتی را تبیین می‌کنند به عنوان دستورالعمل‌های توسعه صادرات که به تنوع بخشی منابع ارزی، توسعه امر اشتغال، رشد محصول ناخالص ملی، توسعه فضای کسب و کار، بهبود بازارهای سرمایه و پول و ذخیره منابع انرژی برای نسل‌های آینده کمک شایانی خواهند کرد، بسیار حایز اهمیت هستند.

به عقیده برخی کارشناسان، دستیابی به توسعه صادرات غیرنفتی امر پیچیده و چندان دشواری نیست،